

กรวดน้ำ-คว่ำขัน-คว่ำบาตร

“ กรวดน้ำคว่ำขัน” และ “กรวดน้ำคว่ำกะลา” เป็นสำนวนที่ราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ว่า “ตัดขาดไม่คบหาสมาคมกันต่อไป สำนวนทั้ง ๒ นี้ มีที่มาจากกรวดน้ำ แต่เป็นการกรวดน้ำโดยคว่ำภาชนะที่ใช้ กรวดน้ำคว่ำขัน และกรวดน้ำคว่ำกะลา จึงมีความหมายว่า เลิกหรือตัดขาด”

ทั้งนี้พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙ ราชบัณฑิต) เจ้าอาวาสวัดราชโอรสาราม ได้อธิบายความหมายของคำว่า “กรวดน้ำ” หมายถึง การรินน้ำจากภาชนะด้วยความปรารถนาอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น อุทิศส่วนบุญส่วนกุศลที่ทำไปให้แก่ผู้มีพระคุณ เรียกว่า “ตรวัดน้ำ” ก็มี

กรวดน้ำ มีวิธีทำดังนี้ เตรียมภาชนะสำหรับกรวดใส่น้ำสะอาดไว้ เมื่อพระรูปแรกเริ่มอนุโมทนาด้วยบทว่า “ยถา...” ก็เริ่มกรวดน้ำ โดยมีขอขมาจับภาชนะสำหรับการกรวด มือซ้ายประคองรินน้ำใส่ภาชนะที่รองรับ พร้อมทั้งตั้งใจนึกอุทิศส่วนบุญกุศลไปให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว รินไปกระทั่งพระรูปแรกว่าจบ เมื่อรูปที่สองรับว่า “สัพพี...” ให้เทน้ำให้หมด แล้วประนมมือรับพรพระต่อไป

ทั้งนี้มีคำพูดเล่น ๆ ว่า “ยถา ให้ผี สัพพี ให้คน” หมายความว่า ตอนที่พระท่านว่า ยถา เป็นการให้กุศลแก่คนตาย ตอนที่ว่า สัพพี เป็นการให้กุศลแก่คนเป็น

ส่วนคำว่า “คว่ำขัน” ถือเป็นกริยา ทำให้จบให้สิ้นให้ความสัมพันธ์ขาดกันไปเหมือนสายน้ำ (อาศัยอาการเทให้หมด ให้มันหมดสิ้นกันไป) คล้ายคลึง แต่แตกต่างกัน ในขณะที่สำนวน “คว่ำบาตร” ความหมายทางโลก หมายถึง การยุติการติดต่อกันในมิติใดมิติหนึ่ง ส่วนใหญ่การคว่ำบาตรจะใช้ในทางการค้า มักใช้ในระดัการการค้า

ระหว่างประเทศ โดยกลไกการคว่ำบาตรอาจจะมีการไม่ยอมขายสินค้าหรือบริการให้ประเทศคู่ค้า หรือไม่ซื้อสินค้าหรือบริการจากประเทศคู่ค้า หรืออาจจะทั้งสองกรณีก็ได้

สำหรับความหมายในทางธรรมนั้น เจ้าคุณทองดี ได้ให้ความหมายไว้ว่า การที่ พระสงฆ์พร้อมใจกันทำสังฆกรรม สวดประกาศลงโทษศฤห์สภผู้คิดร้ายต่อพระพุทธศาสนาหรือพระสงฆ์ เพื่อให้รู้สึกตัวและเข็ดหลาบวิธีลงโทษคือ ไม่คบหา ไม่พูดคุยด้วย และไม่รับอาหารบิณฑบาต โดยอาการเหมือนคว่ำบาตรเสีย ไม่ยอมเปิดบาตรรับอาหารจากผู้นั้น

ในพุทธศาสนาเมื่อมีคำ “คว่ำบาตร” ก็มีคำ “หงายบาตร” คู่กัน นั่นคือเมื่อประกาศ “คว่ำบาตร” ใครแล้ว ต่อมาคนผู้นั้นสำนึกรู้สึกตนกลับมาประพฤติดี คณะสงฆ์จึงประกาศเลิก “คว่ำบาตร” ยอมให้ภิกษุทั้งหลายคบค้าสมาคม

ที่มา : หนังสือพิมพ์คม ชัด ลึก ฉบับวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๔